

«Затверджую»
 Декан факультету урбаністики та просторового планування
 Доц. М. М. Додик А. М.
 12 червня 2018 р.
 Зав. кафедрою політичних наук
 проф. Перегуда С. В.
 12 червня 2018 р.

081 ОіО	Будівельне та містобудівне право	Сторінка 1 з

КАРТА ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

1) НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	ОК11
2) Карта дисципліни дійсна протягом навчального року: 2018/2019	
3) Освітній рівень: перший рівень вищої освіти (бакалавр)	
4) Форма навчання: денна	
5) Галузь знань: 08 «Право»	
6) Спеціальність: 081 «Право»	
8) Компонента спеціальності: обов'язкова	
9) Семестр: II	
10) Цикл дисципліни: дисципліна профільної підготовки	
11) Викладач (розробник карти): доц., к.ю.н. Халабуденко О.А. Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА Профіль на сайті КНУБА: http://www.knuba.edu.ua/?page_id=47977 Контакти: (050)986-13-69 E-mail: khalabudenko.oa@knuba.edu.ua; gelox717@gmail.com	
12) Мова навчання: українська	
13) Необхідні ввідні дисципліни: (що треба вивчити, щоб слухати цей курс) «Юридична деонтологія»	
14) Мета курсу: Метою дисципліни «Теорія держави і права» є оволодіння студентами системою загальнотеоретичних сучасних знань про основні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, а також формування у студентів професійної правової культури, орієнтованої на загальнолюдські ідеали і цінності та методологічних, базових основ наукового розуміння держави і права, правових явищ	

15) Результати навчання:				
№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання на програмні компетентності
1.	P2. Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК5 ЗК8 ЗК9 СК1 СК8
2.	P7. Узгоджувати план власного дослідження і самостійно формувати матеріали за визначеними джерелами.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК5 ЗК8 ЗК9 СК1 СК8

(М.П.)

«Затверджую»

Декан факультету урбаністики та просторового планування

Доц. *Мамедов А.М.*

12 червня 2018 р. _____

Зав. кафедрою політичних наук

проф. *Перегида Є.В.*

12 червня 2018 р. _____

КАРТА ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

1) НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	ОК11
2) Карта дисципліни дійсна протягом навчального року: 2018/2019	
3) Освітній рівень: перший рівень вищої освіти (бакалавр)	
4) Форма навчання: денна	
5) Галузь знань: 08 «Право»	
6) Спеціальність: 081 «Право»	
8) Компонента спеціальності: обов'язкова	
9) Семестр: II	
10) Цикл дисципліни: дисципліна профільної підготовки	
11) Викладач (розробник карти): доц., к.ю.н. <i>Халабуденко О.А.</i> Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА Профіль на сайті КНУБА: http://www.knuba.edu.ua/?page_id=47977 Контакти: (050)986-13-69 E-mail: khalabudenko.aa@knuba.edu.ua ; gelox717@gmail.com	
12) Мова навчання: українська	
13) Необхідні ввідні дисципліни: (що треба вивчити, щоб слухати цей курс) «Юридична деонтологія»	
14) Мета курсу: Метою дисципліни «Теорія держави і права» є оволодіння студентами системою загальнотеоретичних сучасних знань про основні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, а також формування у студентів професійної правової культури, орієнтованої на загальнолюдські ідеали і цінності та методологічних, базових основ наукового розуміння держави і права, правових явищ	

15) Результати навчання:				
№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання на програмні компетентності
1.	P2. Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК5 ЗК8 ЗК9 СК1 СК8
2.	P7. Узгоджувати план власного дослідження і самостійно формувати матеріали за визначеними джерелами.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК5 ЗК8 ЗК9 СК1 СК8

3.	P10. Вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК5 ЗК8 ЗК9 СК1 СК8
4.	P11. Викладати матеріал з певної проблематики таким чином, щоб розкрити зміст основних питань.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК5 ЗК8 ЗК9 СК1 СК8
5.	P17. Демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК5 ЗК8 ЗК9 СК1 СК8 СК18
6.	P18. Пояснювати природу та зміст основних правових інститутів та процедур національного права.	Обговорення під час занять, захист індивідуального завдання, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1 ЗК5 ЗК8 ЗК9 СК1 СК8 СК18

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- поняття, предмет, метод та систему теорії держави і права;
- загальні закономірності виникнення, розвитку, функціонування права і держави;
- загальні юридичні поняття;
- базові наукові теорії, юридичні конструкції, основні теоретичні прийоми аналізу юридичних явищ і процесів;
- еволюцію і типологію держав;
- роль держави і права в суспільному житті,
- особливості державного і правового розвитку України;
- основні положення, що характеризують правовий статус осіб;
- систему прав людини і громадянина, співвідношення прав і обов'язків;
- поняття і форми захисту прав людини;
- сутність і зміст правотворчості;
- підходи до співвідношення права і соціальних інститутів, права і держави, права і економіки, права та політики, права і культури;
- цінність права і правові цінності;
- систему права і систему законодавства;
- ознаки норми права, функції права та правових норм, елементи норми права і їх класифікацію;
- механізм і засоби правового регулювання;
- форми реалізації права, використовувані в тій чи іншій ситуації;
- процедури встановлення та доведення юридичних фактів;
- основні положення і принципи матеріальних і процесуальних галузей права;
- практику застосування положень галузевого законодавства та інших нормативних правових актів, прийнятих на їх основі;
- поняття і цілі тлумачення права;
- способи викладу норм права в статтях нормативно-правових актів;
- мову права і основні техніко-юридичні конструкції;
- акти тлумачення права, їх види та юридичне значення;

вміти:

- давати усні та письмові аргументовані відповіді з питань навчальної дисципліни;
- оперувати необхідним логічним апаратом, розбиратися і розуміти наукові терміни і поняття;
- оперувати юридичними поняттями і категоріями;
- аналізувати професійну літературу, нормативні правові акти;
- визначати основну думку юридичного тексту, встановлювати зв'язки між різними частинами висловлювання і тексту, визначати характер даних зв'язків (наприкладі ієрархії джерел права);
- аналізувати теоретичні підходи до дослідження взаємовідносин права і держави;
- визначати способи захисту прав людини і громадянина;
- аналізувати зміст міжнародних і національних нормативних актів в сфері захисту прав і свобод людини;
- самостійно робити висновки, аналізувати колізії законодавства;
- визначати форми реалізації права;
- використовувати набуті знання для аналізу юридичної практики;
- давати теоретико-правову оцінку правам та обов'язкам;
- приймати рішення і здійснювати юридичні дії в точній відповідності з законом;
- визначати необхідні способи тлумачення правових норм;
- дати теоретико-правову оцінку тлумаченню, здійснювану органами державної влади України.

16) Форми занять та їх тривалість (кількість годин)

Лекція	Практичне заняття	Лабораторні заняття	Курсовий проект/ курсова робота РГР/Контрольна робота	Самостійна робота студента
60	60		1	120

17) Зміст курсу

Змістовий модуль 1.

Лекція 1 Предмет та функції теорії держави та права.

Предмет теорії держави і права, структура. Загальна теорія держави і права як фундаментальна юридична наука: поняття та риси.

Поняття та класифікація функцій теорії держави і права. Методологічна функція теорії держави і права. Ідеологічна функція теорії держави і права. Інтерпретаційна функція теорії держави і права. Прогностична функція теорії держави і права. Онтологічна функція теорії держави і права.

Лекція 2. Методи дослідження теорії держави і права.

Методологія в пізнанні держави і права: поняття і значення. Загальна характеристика методів вивчення держави і права.

Філософські підходи до дослідження держави і права. Феноменологічний метод. Синергетичний метод. Антропологічний метод. Комунікативний метод. Ідеалістичний метод дослідження держави і права.

Загальнонаукові методи дослідження держави і права. Зміст та характеристика логічного, історичного та системного методів.

Спеціальні методи: статистичний, психологічний, кібернетичний методи, методи моделювання і соціального експерименту.

Лекція 3. Загальна теорія держави і права в системі суспільних і юридичних наук

Поняття науки та її ознаки. Класифікація юридичних наук за предметом дослідження. Становлення загальної теорії держави і права як самостійної науки.

Загальна теорія держави і права та суспільні науки (соціологія філософія, політологія, економічна теорія, соціальна психологія).

Загальна теорія держави і права в системі юридичних наук. Зв'язки теорії держави і права галузевими, спеціальними (прикладними) юридичними науками та науками, що вивчають зарубіжні державу і право.

Загальна теорія держави і права як навчальна дисципліна, завдання та особливості.

Змістовий модуль 2.

Лекція 4. Поняття, походження і сутність держави.

Поняття і ознаки держави. Соціологічний, політологічний та правовий вимір держави.

081 ОіО	Будівельне та містобудівне право	Сторінка 1 з

Розуміння держави в історії державно-правової думки. Поняття держави, її соціальна цінність.

Походження держави. Загальне і особливе в походженні держави. Ознаки, що відрізняють державу від самоуправління в первіснообщинному суспільстві. Розвиток держави, її історичні типи. Ознаки, що відрізняють державу від інших організацій суспільства.

Правова держава та її основні ознаки. Правова держава і громадянське суспільство.

Типологія держави. Формацийний та цивілізаційний підходи до типології держави.

Лекція 5. Функції держави та об'єкти їх впливу.

Поняття функцій держави та їх зміст. Класифікація функцій держави. Головні та вторинні функції держави. Постійні та тимчасові функції держави.

Внутрішні та зовнішні функції держави. Особливості внутрішніх функцій держави: функція охорони прав і свобод людини і громадянина, економічна, соціальна, екологічна, інформаційна функції держави, фіскальна та фінансового контролю, розвитку культури, науки і освіти, забезпечення режиму законності й правопорядку.

Зовнішні функції держави: функції оборони країни, забезпечення миру і підтримки світового порядку, міжнародного співробітництва та інтеграції в Європейський простір.

Лекція 6. Форма держави

Поняття, ознаки та елементи форми держави. Співвідношення форми держави з її сутністю. Форма правління.

Монархічна та республіканська форма правління. Поняття, ознаки та види. Абсолютна та обмежена монархія. Особливості парламентської, президентської та змішаної республіки.

Поняття державного устрою та його види. Унітарна держава, її ознаки та види. Федеративна держава. Види федерацій за способом утворення, способом здійснення й характером повноважень. Особливості конфедерації, її відмінності від федерації. Імперія як особлива форма державного устрою.

Поняття та види державно-правових режимів. Демократичний, авторитарний, тоталітарний державно-правові режими, їх ознаки.

Лекція 7. Держава в політичній системі.

Політична система суспільства, її основні функції та ознаки. Політична діяльність як основний фактор в політичній системі суспільства. Політична система України. Місце і роль держави в політичній системі.

Політична і державна влада. Форми взаємодії держави з іншими суб'єктами політичної системи.

Суверенітет держави і його зв'язок з суверенітетом народу і національним суверенітетом.

Місце держави в політичній системі України.

Лекція 8. Державний апарат та механізм держави.

Поняття державного апарату, його співвідношення з механізмом держави. Принцип розподілу влад і структура державного апарату.

Законодавча, виконавча і судова влади, їх соціальне призначення, основи організації і взаємодії. Вимоги до державного апарату в умовах правової держави.

Принципи організації і діяльності державного апарату: служіння народу, пріоритет прав людини, демократизм, законність, відповідальність, підконтрольність, ефективність.

Змістовий модуль 3.

Лекція 9. Поняття права, його походження та розвиток.

Поняття та ознаки права. Право в об'єктивному та суб'єктивному сенсі. Право як міра соціальної свободи й відповідальності. Зовнішні форми. Розуміння права в історії державно-правової думки.

Школа природного права, її основні положення. Юридичний позитивізм: класичний позитивізм та основні напрямки сучасного позитивізму. Соціологічний напрямок у правознавстві. Психологічна школа права. Марксистське вчення про право.

Функції права. Класифікація. Основні і додаткові юридичні функції права. Основні соціальні функції права.

Лекція 10. Система права та система законодавства.

Поняття системи права, її об'єктивна обумовленість і головні властивості. Системність як особлива властивість права.

Норма права, правовий інститут, підгалузь права, галузь права, правовий комплекс як основні структурні елементи системи права; їх характеристика.

Основи і принципи побудови і функціонування системи права. Предмет і метод правового регулювання як основи розподілу права на галузі і інститути права.

Поняття і зміст системи законодавства, її співвідношення з системою права. Система законодавства України. Систематизація нормативних актів. Кодифікація і інкорпорація.

Лекція 11. Форми права та основні джерела права.

Поняття форми права. Співвідношення форм права та джерел права. Основні джерела права: нормативно-правовий акт, нормативно-правовий договір, правовий звичай, правовий прецедент.

Нормативно-правовий акт як основне джерело права в романо-германській правовій системі. Види нормативно-правових актів.

Правовий звичай: поняття, ознаки, місце в системі джерел права.

Правовий прецедент: поняття та види. Прецеденти Європейського суду з прав людини в правовій системі України.

Лекція 12. Принципи права

Поняття принципів права та їх завдання у правовому регулюванні суспільних відносин.

Види принципів права. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права: принципи гуманізму, справедливості, свободи, рівності.

Загальні принципи права: гарантованість прав і свобод громадян, відповідальність за вину, законність, поділ права на публічне і приватне, поєднання стабільності і динамізму.

Особливості міжгалузевих принципів права.

Принципи галузей та інститутів права.

Лекція 13. Норми права та інші соціальні норми

Поняття норми права, її ознаки та види.

Види норм права. Класичні та спеціалізовані норми права. Регулятивні й охоронні норми права. Зобов'язальні, заборонні та уповноважувальні норми права. Імперативні і диспозитивні норми права. Абсолютно визначені та відносно визначені норми права. Загальні й спеціальні норми права..

Структура норми права. Гіпотеза, диспозиція, санкція норми права: їх поняття та різновиди.

Спеціалізовані норми права: поняття, особливості та значення в правовому регулюванні. Види спеціалізованих норм права .

Способи і методи викладення норм права в нормативно-правових актах.

Лекція 14. Форми реалізації права.

Поняття, форми реалізації норм права. Методи забезпечення реалізації норм права. Виконання як форма реалізації норм права.

Використання як форма реалізації норм права. Дотримання як форма реалізації норм права. Соціальний і правовий зміст реалізації норм права.

Реалізація норм права у суспільстві.

Лекція 15. Нормотворчість.

Поняття нормотворчості, її функції та завдання. Загальні і спеціальні принципи нормотворчості. Види нормотворчості.

Поняття нормативно-правового акта. Класифікація нормативно-правових актів за юридичною силою, суб'єктами нормотворчості, обсягом і характером дії, галузевою належністю, зовнішньою формою виразу.

Закон як нормативно-правовий акт вищої юридичної сили. Законодавчий процес. Конституція як Основний закон держави та громадянського суспільства, що втілює принцип верховенства права. Класифікація законів за юридичною силою, за значенням, за обсягом та часом дії.

Підзаконні нормативно-правові акти: поняття і класифікація прийняття. Дія нормативно-правового акта в часі: момент набуття чинності, напрям темпоральної дії, момент зупинення дії, момент припинення дії нормативно-правового акта. Негайна, зворотна дія, переживаюча дія нормативно-правового акта. Підстави припинення дії нормативно-правових актів.

Дія нормативно-правових актів у просторі. Територіальний та екстериторіальний принципи дії нормативно-правових актів.

Лекція 16. Нормотворча техніка

Поняття нормотворчої техніки, ознаки. Елементи нормотворчої техніки: логічні, лексичні, стилістичні, графічні, математичні, структурні.

Законодавча техніка як вид нормотворчої техніки. Засоби і правила законодавчої техніки: юридична конструкція, юридична презумпція, юридична фікція, галузева типізація. Способи формулювання правових

081 ОіО	Будівельне та містобудівне право	Сторінка 1 з

приписів: казуїстичне та абстрактне викладення правових норм. Юридична термінологія, вимоги до використання термінів. Вимоги і правила щодо структурування закону.

Юридична термінологія та види правових термінів, їх характеристика. Вимоги до використання правових термінів.

Лекція 17. Систематизація нормативно-правових актів: поняття, види і особливості застосування.

Поняття і завдання систематизації нормативно-правових актів. Принципи систематизації нормативно-правових актів.

Інкорпорація, облік та консолідація як форми систематизації нормативно-правових актів. Облік нормативно-правових актів, його види. Офіційна і неофіційна інкорпорація.. Поняття та ознаки консолідації.

Кодифікація та створення зводу законів як особливі змістовні форми систематизації нормативно-правових актів. Ознаки та методи кодифікації Види кодифікаційних актів . Кодекс як особливий різновид закону. Поняття зводу законів.

Змістовий модуль 4.

Лекція 18. Правові відносини.

Поняття і основні риси правових відносин. Види правовідносин і критерії їх класифікації.

Склад і зміст правовідносин. Поняття і види суб'єктів правовідносин. Правосуб'єктність: правоздатність, дієздатність, деліктоздатність.

Поняття та види суб'єктів правовідносин. Поняття та види об'єктів правовідносин.

Поняття і ознаки юридичного факту. Класифікація юридичних фактів. Юридичні дії та події як різновиди юридичних фактів за вольовою ознакою. Складні юридичні факти та фактичний склад, їх співвідношення

Лекція 19. Правова поведінка.

Поняття та ознаки правової поведінки. Види правової поведінки: правомірна поведінка, правопорушення, зловживання правом, об'єктивно протиправне діяння.

Правомірна поведінка: основні ознаки, склад та види. Необхідна, бажана та соціально допустима правомірна поведінка. Добровільна і вимушена правомірна поведінка. Пристосовницька, маргінальна, звичайна, соціально-активна правомірна поведінка.

Правопорушення: поняття і ознаки. Види правопорушень. Класифікація правопорушень. Злочини та проступки. Види проступків. Причини та умови правопорушень, критерії їх класифікації.

Лекція 20. Правова свідомість та правова культура.

Право. Правосвідомість і духовне життя суспільства. Структура правосвідомості. Джерела формування правосвідомості.

Правова ідеологія і правова психологія, їх співвідношення. Види правової свідомості.

Правова культура. Структура та види правової культури. Професійна правосвідомість та правова культура.

Лекція 21. Юридична відповідальність

Юридична відповідальність: поняття, ознаки. Види юридичної відповідальності: кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна відповідальність.

Загальносоціальні та індивідуальні цілі юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності: штрафна (каральна), правовідновлююча (компенсаційна), виховна (загальна превенція та приватна превенція).

Принципи юридичної відповідальності.

Лекція 22. Державна дисципліна, законність та правопорядок.

Державна дисципліна: поняття і форми виявлення (трудова, планова, фінансова, виробнича дисципліна). Поняття законності і її зміст.

Принципи законності. Нормативно-правова основа законності. Гарантії законності. Законність як конституційний принцип організації і діяльності ОВС. Роль ОВС у охороні і зміцненні законності і правопорядку.

Лекція 23. Юридична діяльність органів держави

Поняття та ознаки юридичної діяльності. Співвідношення юридичної діяльності та юридичної практики.

Структура юридичної діяльності. Суб'єкт і об'єкт юридичної діяльності. Юридичні дії та операції як елементи динамічної сторони юридичної діяльності. Засоби і методи юридичної діяльності.

Правові форми діяльності органів держави: поняття та ознаки. Установча, правотворча, правозастосовна, контрольна-наглядова, правоохоронна та інтерпретаційно-правова діяльність. Юридичний процес.

Лекція 24. Застосування норм права

Поняття реалізації норм права. Використання, виконання, додержання як форми реалізації норм права. Застосування норм права як специфічна форма їх реалізації.

Процес застосування норм права. Основні вимоги правильного застосування норм права: законність, обґрунтованість, доцільність. Акти застосування норм права, їх ознаки та відмінність від інших видів юридичних актів. Класифікація актів застосування норм права.

Прогаляни в законодавстві, засоби їх усунення та подолання.

Лекція 25. Тлумачення норм права

Поняття тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права. Граматичний, логічний, систематичний, історичний, телеологічний способи тлумачення норм права.

Тлумачення норм права за суб'єктами інтерпретації. Офіційне тлумачення норм права. Нормативне – автентичне і легальне (делеговане) та казуальне тлумачення, їх поняття, ознаки, юридична природа. Неофіційне тлумачення норм права: побутове (повсякденне), професійне (компетентне), доктринальне тлумачення.

Правотлумачні акти: поняття, ознаки, різновиди. Акти автентичного і делегованого тлумачення. Акти нормативного і казуального тлумачення норм права, їх особливості.

Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту: адекватне, поширювальне та обмежувальне.

Змістовий модуль 5.

Лекція 26. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина

Поняття основних прав людини, їх ознаки. Права людини в історичному розвитку. Покоління прав людини. Основні міжнародно-правові документи по правах людини.

Класифікація прав і свобод людини. Права людини та права громадянина. Негативні і позитивні права людини

Міжнародно-правові засоби забезпечення й захисту прав людини.

Юридичні обов'язки людини, їх класифікація. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.

Лекція 27. Громадянське суспільство та держава.

Поняття та функції громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства.

Становлення громадянського суспільства в Україні, основні проблеми його розвитку.

Поняття політичної системи суспільства, її структурні елементи. Інституційний склад політичної системи. Держава як центральна ланка політичної системи. Політичні партії в політичній системі суспільства: поняття, ознаки, функції.

Лекція 28. Правова соціальна держава

Виникнення, розвиток та формування концепції правової держави.

Поняття та ознаки правової держави. Принципи правової держави.

Поняття і зміст принципу законності. Поняття правопорядку, його риси та різноманітність проявів.

Поняття та ознаки соціальної держави. Співвідношення соціальної та правової держави. Напрямки формування соціальної правової держави в Україні.

Лекція 29. Правова свідомість та правова культура

Правова свідомість: поняття і ознаки. Основні функції правової свідомості.

Види правосвідомості: індивідуальна, групова, масова та суспільна. Правосвідомість і право.

Поняття правової культури, її різновиди. Буденна, професійна та теоретична правова культура. Правова культура особистості: поняття, структурні елементи та види. Правова культура суспільства: поняття та елементи. Поняття субкультури і правової контркультури.

Поняття та види змін правосвідомості.

Лекція 30. Правова система суспільства

Поняття правової системи суспільства. Інституційна, ідеологічна, функціональна і регулятивна складові правової системи.

Поняття правової сім'ї, основні сім'ї правових систем.

Романо-германська правова сім'я (сім'я континентального права), її основні ознаки та джерела права.

Основні риси англо-американської правової сім'ї. Джерела права англо-американської правової сім'ї, роль статутного та прецедентного права.

Сім'я традиційного права, її особливості. Релігійна правова сім'я: мусульманське, індуське, іудейське та канонічне право. Характерні риси релігійних правових систем. Соціалістична правова сім'я.

Особливості правової системи України серед правових сімей світу.

18) Іспит.

Питання екзаменаційних білетів:

Теорія держави і права як юридична наука, її предмет та функції, місце в системі юридичних наук.

Методологія і методи в праві.

Публічна влада.

Теорії походження держави.

Загальні закономірності виникнення держави і права.

Поняття держави та її ознаки.

Національний та державний суверенітет.

Типологія держави

Функції сучасної держави.

Поняття і структура форми держави.

Форма правління держави, її різновиди.

Форма державного устрою, її різновиди.

Державний режим: поняття та різновиди.

Державний апарат та його ознаки. Органи державної влади та їх види.

Принципи організації і діяльності державного апарату.

Принцип поділу влади. Механізм стримувань і противаг.

Державна служба і її види. Державний службовець, посадова особа, публічна особа.

Головні підходи до праворозуміння.

Правові системи сучасності.

Поняття та ознаки права.

Функції і цінність права.

Поняття, загальні риси і види соціальних норм.

Право і мораль.

Право і релігійні норми.

Право і корпоративні норми.

Поняття джерела права. Види джерел права.

Нормативно-правовий акт як джерело права.

Нормативно-правовий договір як джерело права.

Правовий звичай як джерело права.

Судовий прецедент і судова практика як джерела права.

Правова доктрина як джерело права.

Поняття, риси і класифікація принципів права.

Основоположні принципи права.

Міжгалузеві та галузеві принципи права.

Роль принципів права у правовому регулюванні.

Поняття та риси правового регулювання, його ефективність.

Види правового регулювання.

Поняття та ознаки норми права. Класифікація норм права.

Структура норми права: підходи до визначення елементного складу.

Поняття та структура системи права.

Публічне і приватне право: поняття та їх співвідношення.

Матеріальне та процесуальне право.

Галузі та інститути права: поняття та класифікація.

Предмет і метод правового регулювання. Правовий режим.

Система законодавства та її структура.

Систематизація законодавства та її форми.

Співвідношення національного і міжнародного права.

Нормотворчість: поняття, види, функції та принципи.

Поняття та ознаки нормативно-правового акта. Класифікація нормативно-правових актів.

Стадії створення нормативно-правових актів. Порядок прийняття законів в Україні.

Поняття та ознаки закону. Право і закон.
 Види законів. Кодекс як особливий різновид закону.
 Підзаконні нормативні правові акти: поняття та класифікація.
 Дія нормативно-правових актів у часі.
 Дія нормативно-правових актів у просторі та за колом осіб.
 Нормотворча техніка та її елементи.
 Систематизація нормативно-правових актів.
 Суб'єкти прав. Правосуб'єктність.
 Об'єкти прав
 Суб'єктивні права і юридичні обов'язки суб'єктів правових відносин. Правовий статус.
 Поняття і риси правових відносин. Види правових відносин.
 Суб'єктивні права і юридичні обов'язки суб'єктів правових відносин. Правовий статус.
 Юридичні факти та їх класифікація. Фактичний склад.
 Поняття і види юридично значущої поведінки. Правомірна поведінка.
 Правопорушення: поняття і склад.
 Неправомірна поведінка.
 Зловживання правом.
 Поняття, ознаки та підстави юридичної відповідальності.
 Види, цілі, функції і принципи юридичної відповідальності.
 Поняття та форми реалізації норм права.
 Застосування норм права як специфічна форма їх реалізації.
 Стадії і принципи застосування норм права.
 Акти правозастосування, їх види.
 Колізії у праві, їх види.
 Прогалини в законодавстві і засоби їх подолання та усунення.
 Поняття і способи тлумачення норм права.
 Офіційне і неофіційне тлумачення норм права. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту.
 Правотлумачні (інтерпретаційні) акти, їх види.
 Поняття та генеза прав людини, види прав людини.
 Обов'язки держави в сфері прав людини.
 Поняття та ознаки громадянського суспільства.
 Форми та інститути демократії.
 Поняття і ознаки правової держави.
 Верховенство права.
 Верховенство права і законність.
 Поняття правопорядку.
 Поняття і ознаки демократичної держави.
 Правосвідомість і право.
 Правова культура суспільства.
 Громадянське суспільство та держава: співвідношення та взаємодія.
 Поняття та структура правової системи.
 Місце правової системи України в правових системах сучасності
 Види правових систем сучасності.
 Поняття основних прав людини, їх ознаки.
 Покоління прав людини.
 Основні міжнародно-правові документи щодо прав людини.
 Класифікація прав і свобод людини.
 Гарантії прав людини в демократичній правовій державі.
 Міжнародно-правові засоби забезпечення й захисту прав людини.
 Юридичні обов'язки людини, їх класифікація.

19. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота						ІЗ	Іспит	Сума
M1	M2	M3	M4	M5	M6			
10	10	10	10	10	10	15	25	100

1. Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево у середу о 15:00 в ауд. 431. Центрального корпусу КНУБА. Якщо заняття з дисципліни проводить інший викладач, графік консультаційних занять доводиться ним до студентів на початку вивчення дисципліни.

081 ОіО	Будівельне та містобудівне право	Сторінка 1 з

2. Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

5. Студент, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання заліку.

6. Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Політика щодо відвідування

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.

2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

20) Робоче навантаження студента, необхідне для досягнення результатів навчання

№	Форма занять	Кількість годин аудиторні/ СРС
1.	Лекція	60/30
2.	Практичне заняття	60/30
3.	Лабораторні заняття	
4.	КП/КР/РГР/ Контр.роб.	Контрольна робота/15
5.	Форма контролю	Іспит / 30
	Всього годин	120/105

21) Сума всіх годин:	240
22) Загальна кількість кредитів ECTS	8,0
23) Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:	120(4,0)
24) Кількість необхідних годин (кредитів ECTS) СРС для забезпечення аудиторного навантаження:	105(3,5)
25) Кількість годин (кредитів ECTS) СРС , забезпечених навчальним планом:	120(4,0)
26) Примітки:	

081 ОіО	Будівельне та містобудівне право	Сторінка 1 з